

## Nr 56

*Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av avtal med Stockholms stad rörande vissa markbyten m. m.*

(4:e avd.)

I propositionen nr 54 har Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 21 februari 1964, föreslagit riksdagen att bemyndiga Kungl. Maj:t dels att — med de förbehåll som angivits i nämnda statsrådsprotokoll — godkänna ett av markdelegationen träffat avtal med företrädare för Stockholms stad angående vissa markbyten m. m. i Stockholm, dels ock att vidtaga de åtgärder och meddela de föreskrifter, som erfordras för genomförandet av förenämnda avtal.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 november 1956 tillkallade dåvarande statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet särskilda sakkunniga att ingå i en delegation med uppgift att företräda staten vid förhandlingar med Stockholms stad rörande vissa mellan staten och staden föreliggande byggnads- och markfrågor samt inkomma med de förslag till vilka förhandlingarna kunde föranleda. Delegationen, vilken antagit benämningen *markdelegationen*, består numera av överlantmätaren J. H. Johansson samt generaldirektörerna S. Larsson och R. G. Renlund.

Markdelegationen har med skrivelse den 31 december 1963 för Kungl. Maj:ts prövning överlämnat ett mellan delegationen och delegerade för Stockholms stad den 11 december 1963 upprättat avtal jämte till avtalet hörande bilagor.

Beträffande den närmare innebörden av avtalet torde få hänvisas till propositionen och till denna fogad bilaga (Bilaga A).

*Departementschefen* har beträffande avtalsförslaget och dess tillkomst anfört i huvudsak följande.

Det av markdelegationen framlagda förslaget till avtal rörande vissa markbyten m. m. mellan kronan och Stockholms stad innebär, att kronan förvärvar följande markområden, nämligen inom stadsdelen *Nedre Norrmalm*: del av kvarteret Fyrmörsaren nr 8 och del av nuvarande Brunkebergstorg; inom stadsdelen *Vasastaden*: del av kvarteret Mimer nr 6 m. m.; samt inom stadsdelen *Farsta*: del av Larsboda industriområde och del av

stadsägområdet nr 148 jämte del av kvarteret Våldö nr 3. Staden förvärvar enligt avtalsförslaget följande områden, nämligen inom stadsdelen *Nedre Norrmalm*: kvarteret Hammaren nr 13, kvarteret Skansen nr 17 och kvarteret Åskslaget nr 11.12.13.14; inom stadsdelen *Ladugårdsgårde*: del av kvarteret Starrbäckensängen m. m. samt inom stadsdelen *Farsta*: del av kvarteret Våldö nr 1. Dessutom förvärvar staden samtliga byggnader och anläggningar som hör till Stockholms stadion vid Valhallavägen. Den mark varå Stadion är beläget ingår dock ej i överlåtelsen.

Tillträdesdagen för de olika förvärven är enligt avtalsförslaget den 1 juli 1964 utom för viss del av marken i Farsta, som kronan skall tillträda den 1 juli 1965. Kronan erhåller dock rätt att kvarbli i de av telestyrelsen nu disponerade lokalerna i kvarteret Åskslaget till den 1 juli 1967 samt i civilförsvarsstyrelsens respektive överståthållarämbetets lokaler i kvarteren Hammaren och Skansen till den 1 november 1968. Kronan förbinder sig att till sistnämnda datum ha avröjt kvarteret Fyrmörsaren.

I anslutning till marköverlåtelseerna inom Nedre Norrmalm har kronan enligt avtalsförslaget tillförsäkrats hyresrätt till vissa utrymmen i en nybyggnad vid Klarabergsgatan. Vidare utfäster sig staden att framdeles hyra ut lokaler för en telestation i kvarteret Lammet å Norrmalm. För att trygga genomförandet av cityplanen erhåller staden rätt att genom kvarteret Fyrmörsaren anordna en biltunnel för allmän trafik. Staden förbinder sig att svara för de merkostnader, som kronan vid nybebyggelse av kvarteret kan komma att åsamkas till följd av tunnelarbetena.

Avtalsförslagets giltighet har gjorts beroende av bl. a. att ett mellan djurgårdsnämnden och stadens fastighetsnämnd uppgjort stadsplaneavtal berörande kvarteret Starrbäckensängen m. m. å Ladugårdsgårde blivit gällande före den 1 juni 1964 samt vidare att avtal träffats mellan riksmarskalksämbetet och staden före den 1 juli 1964 angående upplåtelse till staden av den mark varå Stadion är beläget.

Det har från stadens sida varit ett starkt önskemål att av kronan förvärva vissa fastigheter inom stadsdelen Nedre Norrmalm, där staden genomför en omgestaltning av cityområdet kring Sergels torg. För kronans del har ett tillmötesgående av stadens önskemål måst ske under beaktande av att möjligheterna att på sikt tillgodose behovet av centralt belägna ämbetslokaler för statsförvaltningen därmed icke försämras. Enligt min mening får det nu redovisade förhandlingsresultatet anses vara godtagbart för kronans del. Föreliggande överenskommelse avser endast en del av det omfattande komplex av fastighetsfrågor, som torde få gemensamt lösas av kronan och staden i samband med de pågående saneringsarbetena inom Nedre Norrmalm. Förhandlingarna mellan markdelegationen och Stockholms stad fortsätter därför.

I fråga om bl. a. den praktiska innebörden av de olika överlåtelseerna enligt avtalsförslaget har departementschefen vidare anfört följande.

Marköverlåtelseerna till staden inom Nedre Norrmalm samt överenskommelsen beträffande trafiktunneln genom kvarteret Fyrmörsaren torde verkligt underlätta att omdaningsarbetet i denna del av city kan planerligt fullföljas. I och med förvärvet av stadens del av kvarteret Fyrmörsaren blir kronan ägare till hela detta kvarter, varigenom bl. a. tomtrågan för en ny riksbanksbyggnad kan lösas i enlighet med riksdagens uttalade önskemål. De kronan tillförsäkrade ersättningslokalerna vid Klarabergsgatan synes

medföra att kronans lokaltillgång i denna del av staden bibehålles i stort sett oförändrad.

Beträffande fastigheter utanför Nedre Norrmalm innebär avtalsförslaget, att kronan i kvarteret Mimer blir ägare till den mark varå en byggnad för statlig verksamhet uppföres. I årets statsverksproposition (bil. 10, s. 658) har i investeringsplanen för Stockholms universitet för budgetåret 1964/65 inräknats medel för förvärv av den pågående nybyggnaden inom området.

Överlåtelsen av mark inom kvarteret Starrbäcksängen m. m. bör, som markdelegationen framhåller, närmast ses mot bakgrund av stadens krav på kompensation för att avstå del av kvarteret Mimer. Det stadsplaneavtal som uppgjorts mellan djurgårdsnämnden och stadens fastighetsnämnd angående förstnämnda kvarter har dock ännu inte blivit gällande. Godkännande av det mellan markdelegationen och stadens delegerade upprättade avtalsförslaget torde därför böra ske under förutsättning att stadsplaneavtalet blivit gällande före den 1 juni 1964.

Huvuddelen av telestyrelsens centrala administration är nu förlagd till lokaler inom kvarteret Fyrmørsaren och Åskslaget. Dessutom har styrelsen förvaltningslokaler på ytterligare ett antal platser i staden. Vissa byggnader för tekniskt utvecklingsarbete inom televerket samt för laboratorieändamål har under senare år uppförts i Farsta. På grund av den fortgående expansionen av telestyrelsens verksamhet och de begränsade möjligheterna att genom olika omDispositioner inrymma ytterligare personal i de nuvarande lokalerna i innerstaden har frågan aktualiserats om att uppföra även nya ämbetslokaler för telestyrelsen. Härigenom skulle icke blott utrymmesbehovet på längre sikt kunna tillfredsställas, utan även önskemålet att sammanföra de nu splittrade enheterna till en plats.

Kronans förvärv av ett större markområde inom Larsboda industriområde i Farsta löser frågan om tomt för att genomföra ett sådant projekt. En första etapp av nybyggnaden, avsedd som ersättning för lokalerna i kvarteret Fyrmørsaren, beräknas kunna färdigställas år 1968. För lokalerna i kvarteret Åskslaget måste med hänsyn till avtalsförslagets bestämmelse om utrymning av detta kvarter senast den 1 juli 1967, andra ersättningslokaler anskaffas för en mellanperiod intill dess hela nybyggnaden i Farsta är klar.

Stadens förvärv av Stockholms Stadion slutligen är att betrakta som en huvudsakligen praktisk åtgärd bl. a. med hänsyn till att staden har huvudmannaskapet för övriga större idrottsanläggningar i Stockholm. Det förutsatta avtalet mellan riksmarskalksämberet och staden angående upplåtelse av den mark, varå Stadion är beläget, har dock ännu ej träffats. Godkännande av föreliggande avtalsförslag torde därför böra ske under förutsättning att detta upplåtelseavtal kommer till stånd före den 1 juli 1964. I samband med en överlåtelse av Stadionanläggningen torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela de föreskrifter som kan erfordras för att fullgöra avtalet såvitt rör vissa pensionsförpliktelser m. m.

Värderingen av de i sammanhanget aktuella bytesobjekten har skett efter i tidigare liknande sammanhang tillämpade principer. Jag finner icke anledning till erinran häremot. Det bör framhållas, att parterna enligt avtalsförslaget förbinder sig att medge jämkning av det skillnadsbelopp om 900 000 kr. till kronans förmån, som värderingen av de ömsesidiga prestationerna resulterat i, därest de stadsplanemässiga grunderna för värderingen kommer att väsentligt ändras.

Med hänsyn till de fördelar som båda parter kan beräknas få av den träffade överenskommelsen synes densamma böra godkännas med de förbehåll som angivits i det föregående.

*Utskottet* har vid sin prövning av avtalsförslaget icke funnit anledning till erinran mot detsamma och hemställer följaktligen,

att riksdagen må bemyndiga Kungl. Maj:t

a) att — med de förbehåll som i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 21 februari 1964 angivits — godkänna ett av markdelegationen träffat avtal med företrädare för Stockholms stad angående vissa markbyten m. m. i Stockholm;

b) att vidtaga de åtgärder och meddela de föreskrifter, som erfordras för genomförandet av förenämnda avtal.

Stockholm den 17 april 1964

På statsutskottets vägnar:

ERNST V. STAXÄNG

---

*Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit*

från första kammaren: herrar Näsström, Einar Persson, Birger Andersson, Ivar Johansson, Bergman, Axel Johannes Andersson, Fritz Persson, fru Wallentheim, herrar Per Jacobsson, Söderberg, Kaijser, Bertil Petersson, Nils Theodor Larsson, Per-Olof Hanson och Per Petersson; samt

från andra kammaren: herrar Staxäng, Petterson i Degerfors, Gustafsson i Stockholm, Karlsson i Olofström, Blidfors, Almgren, fröken Elmén, herrar Arvidson, Andersson i Knäred, Fagerlund, fru Holmberg, herrar Löf-roth, Antonsson och Turesson.